

azt ne kívánja tőlem, hogy más asszony képit tegyem oda az almáriumra!

Márton megtántorodott. Valami jóleső melegség ömlött el a szívére! Igen, ujjongott föl hangtalan gyönyörűséggel, most érezte meg először életében a szeretetet, amit eddig csak mások boldogságaként irigyelt.

— Aztán idenézzen — reszketett most már boldogam a könnyei mögött Boreza, belekotorászott a motyójába és egy elsárgult régi fotografiát húzott ki onnan — emlékszik-e még a tekintetes ur rám, milyen lány voltam én — és odatartotta Pentelei Márton elé a képet, amelyen sok szoknyával, ráncos eszmében, virulón mosolygott Boreza . . . jártak is utánam sokan . . . de nekem nem kellett egyik se . . . itt a feje újra lecsuklott Pentelei Márton kezére. Mártonból most már fölmozdult a sirás:

— Kelj már föl Boreza! Ne térdelj és ne csókold a kezemet, nem vagyok én pap! . . . Öregek vagyunk már mi ketten Boreza! Ne eredj és tedd le a holmidat! Azt a . . . azt a képet pedig, ami a kezedbe van, add ide nekem!

— Minek az a tekintetes urnak?

— Csak add ide, no!

Boreza lassan kitétovázott a konyhába. Márton után nézett. Alázatos, összegörnyedt verébalakja már sehogyse emlékeztetett a képen ábrázolt viruló leányra. Márton egy darabig nézte a képet, azután egy hirtelen lendülettel, mintha az édes anyja kezét csókolta volna meg, rászoritotta az ajkát az elsárgult fotografiára és odaállította az almárium tetejére. A másikat, a primadonna képét pedig szép csöndesen leszórta a földre.

Illy János.

SAKK.

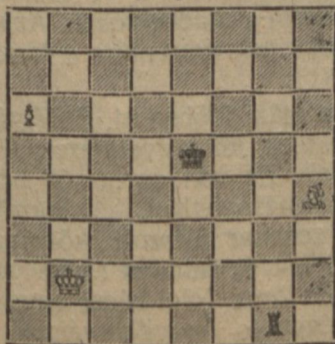
Rovatvezető: **Rácz László.**

Vil.: Balla Zoltán. Söt.: Marco.
Pöstyén 1922.

1. e4 e5 2. Hf3 d6 Marco kedvenc megnyitása, amelybe azonban nem egyszer beletört a foga. 3. Fc4 Hd7 4. d4 c6 5. Hc3 Fe7 6. de de 7. Hg5 következő vezércsere nehéz, hosszú küzdelmet vezet be, amelyben vil. a megvengült gyalogállásra veti magát erős 2 futójával. 7. Fxg5 8. Vh5 g6 9. Vxg5 Vxg5 10. Fxg5 b5 11. Fe2 f6 12. Fe3 He7 13. a4 vil. fejlődésben is előnyben van, de ami fontosabb támadási pontjai vannak; ilyenek a b5, c6, f6 pontok. 13. b4 14. Hb1 f5 15. f3 f4 ilyen manőverekkel nincs segítve a rossz gyalogok helyzetén, csak most az „e” és „c” gyalogok igen gyengék. 16. Jf2 h6 17. Hbd2 00 18. a5! Bff6 19. Hb3 a6 20. 00 g5 21. Bfd1 Hg6 22. Hc5 Hg8 23. Ba4 Hxc5 24. Fxc5 He6 25. Fc4 Bg6 26. Bxb4 Kg7 27. Fd6 Kf6 28. Bb6 g4 29. Kf2 gf 30. gx7 Hd4 31. Bxd4! ed 32. Fxf4 Ke7 33. Fe5 s ó feladá, mert minden gyalogja elhullt. (Elemezte Rácz László.)

III. sz. végjáték.

H. Weenink, Tijdschrift 1917.

Világos indul és nyer.

vil.: Kb2, Fh4, gya6 (3)

söt.: Ke5 Bg1 (2).

Lelke van a jószágnak.

(1916.)

(Kis falu, az Isonso mögött, havas hegyek alján. Hajlott tetejü házak roskadoznak a hó alatt, apró, füstöstorku vályog kémények pipáznak békésen a szelid, februári napfényben. Álmos, pihenő hangulat ül az egész falun. Öreg, magyar népfelkelők két százada pihen a front idegsorvasztó fátadalmait. Az egyik szlovén — azaz hogy „csues” — ház udvarán két öreg magyar népfelkelő pipázik rendületlenül. Hátukat nekítámasztják a napsütött ház falának s nagyokat nyújtózkodnak. Az udvaron a napsugár alatt lassan lucskosodik a hó, a szemben lévő istállóból unott marhabögés hallatszik.)

Az egyik magyar: Hajja-e kend? Éppen olyan, mint odahaza.

A másik: Igasság. Akárcsak a Bimbó hangja.

Az egyik: Kendnek is jó ezt hallani?

A másik: Hát. Mer a Bimbónak is borgyuja van.

Az egyik: Mennyi idős?

A másik: Fél éves.

Az egyik: Erős jószág?

A másik: Öleg jó kötésü.

(Messziről tompa dörgéssel hallatszik az ágyuszó.)

Az egyik: Aha! Nyomják a bosnyákokat!

A másik: Nem nyughat a talján. Mindig Oszlaviát vereti.

(Kis szünet. Csak a pipák füstölnek.)

A másik: Azt írja az asszony a levelébe, akit ten nap kaptam, hogy a vörös kocsmáros meg akarja venni a borgyut.

Az egyik: Oda adi kend?

A másik: Nem'a. Hagy nyójjön a jószág.

Az egyik: Bika?

A másik: Nem a'.

Az egyik: Akkor nem is érdemes eladni. Mer ha üsző, akkor jó.

A másik: Pedig most, hogy nem igen van takarmány, romlik ám a jószág.

Az egyik: De azér csak ne adja kend el. Ha egyszer jókötésü, szép jószág.

A másik: (Megpiszkálja a pipát egy szalmaszállal.) Hát az. Hála Istennek. Amikor meglett, olyan vót, hogy a szomszédok csudájára jártak. Ugy nézegették, hogy szinte féltettem a szem-veréstől.

Az egyik: Jótette kend. Nekem is vót egy csikóm. Az alvégi kovács mindéig csak nézte. Montam is neki, hogy megverj szemmel. De csak nevetett rajta, hogy az babonaság. Oszt mégis vége lett a csikónak.

A másik: Ugyi! Hanem azér csak kárálnak, hogy nincs szemverés. Pedig már hogyne vóna? Híszzen megérzi azt az állat. Aki üsmeri a jószágot, az tuggya. Mer az érti a jószág nézését.

Az egyik: Érti.

A másik: Az öregek is mindig ezt mondták. Már pedig az mindig igazság vót.

Az egyik: Igasság.

A másik: Tennap bent vótam ott az istállóba. Szép kis gyöngö borgyuja van a csuesnek. Ugy elsimogattam. Oszt ugy örült neki a kis állat. Meg is nyalta a kezemet.

Az egyik: Kendnek is? Mer én is bent jártam. Mikor mán mindenki aludt. Jól esik az ember lelkének, ha ennyi idő után megsimogathat valami borgyut.

A másik: Oszt kend is ugy vót vele?

Az egyik: Ugy.

A másik: Mer csak azér megérti az ember itt is a jószág szemét.

Az egyik: Meg. A borju, az borju. Annak a szeme mindenütt magyarul beszél.

A másik: Még csues-országban is.

A csues (átmegy az udvaron, álmos, lompos járással. 55—60 év körüli szlovén paraszt. Ránéz a magyarokra s megbiccenti a kalapját): Zbogom.

Az egyik: Aggyon Isten!

A másik: Aggyon Isten!

A csues: (bemegy az istállóba).

(Messziről újra hallatszik az ágyudörgés).

Az egyik: Hajja kend? Csak nem pihen az a rusnya féreg.

A másik: És mindig a bosnyákoknak szól az átre.

A csues (megjelenik az istálló ajtajában a kis borjuval s ki akarja hajtani az udvarra. A kis állat megveti két első lábát a küszöbön és nem akar kimeni sehogysem): Hajde! Hajde! Máli . . . Hajde! (Kifelé tolja a borjut, de az csak nem megy).

Az egyik: Nézze kend, hogy küzködik az az ember!

A másik: Nézem, nézem.

A csues (a borju mögé áll és tolni kezdi kifelé): Hajde! Hajde! (A borju nem megy).

Az egyik: Szójjon mán kend!

A másik: Hogy szólnék, ha egyszer nem érti meg az emberi szót. Az ü bükkfanyelvükön meg nem tudok.

A csues (a borju feje elé kerül, megfogja a nyakát és huzni kezdi. A kis állat rémülten bög, de még jobban megmalkacsolja magát): Hajde! Ti szi vrák!

Az egyik (mérgesen): Rák ám az öreganyád, te marha ember! Hogy bánik avval a jószággal.

A csues (bekiált a házba): Mijó, hodite!

Mijó (16—18 éves szláv suhanc bemegy az istállóba, a borju mögé áll és tolni kezdi kifelé): Hajde!

Csues (huzza előre az állatot): Hajde!

((Mind a ketten ütik-verik a borjut, az ijedten bög, de egy lépést sem mozdul).

A másik: Ezt mán nem nézem el! (Fölkel, odamegy a borjuhoz, félrelöki a két csuest, jobbkezelével kicsit megemeli a borju farkát, balkezelével az állat nyakát szoritja gyöngén előre, úgy, hogy a borju hátulsó lábai alig érik a földet, aztán nagy gyöngédséggel előre taszítja s a következő percben kiszalad a borju az udvarra): Így la! (Eriggy ki, kis jószág, a napra.

(A borju megáll az udvaron, vidáman néz körül, mintha a magyart keresné).

Az egyik: Né, hogy örül a kis bolond! (A csuesekhez): Nézhetitek, maflák.

A másik: Hogy az Isten az ijjen barom embernek is borjut ad! Mikor nem is értenek hozzá.

Az egyik (megvetően néz a csuesekre): Nem tuggyák, hogy lelke van a jószágnak . . .

Gyula diák.

Csönka Magyarország — nem ország
Egész Magyarország — menyország!

UJ ÉLET a legmagyarabb hetilap!

SZONETT EGY VÉN CIGÁNYHOZ.

*Kopott zenésze vágyak hangszerének!
Az életedtől bucsuzz csendben el,
Utolsó nótád szent zsolozsmás ének
Legyen, mit szived sirva penget el.*

*Utolsó nótád legyen az az első,
Mint akkor huztál régi csend ölen,
Midőn a vágy nyilat először érzéd nő
Kezétől verten szived rejtekén.*

*Vágyak szolgája, éjjel siratója,
Fájó nóták zenésze, vén cigány!
Ma hegedüdről úgy sirjon a nóta,*

*Ahogy még nem sirt senki bánatára . . .
Vagy úgy, mint régi vágyunk éjszakáján
Emlékeink holdfényes pítvarában.*

Palasovszky Béla.

Az öreg Szeged.

Mulatóhelyek és egyebek.

Irta: Cserzy Mihály.

(Folytatás.)

(30) Szokás volt az öreg Szeged vidám életében a „kaszátrum“ is, muzsikaszóval kísérni haza a vendéget a „tett-helyről“ és otthon folytatni a mulatást citromos forraltbor mellett egész délig.

Ebben a mulató világban persze mindig volt a városban ellegendő cigánybanda. Részint jónevű, magyar népdal-költészetet remekül érvényre emelni tudó zenekarok, kik zenei tehetségükkel és képzett játékkal dicsőséget szereztek európaszerte a magyar dalnak és zenének. És szép díjakkal tértek vissza külföldi hangversenyekről; elismeréssel és fényes jutalmazással idegen államok fejedelmi udvaraiból.

A szegedi cigányok ősidőktől fogva Felsővárosban laknak ugyszólván egy rakáson. A Liget-, Rom-, Hóbiártbasa- stb. utcák által határolt városrészben, ott ahol a cipő-, csizma-, papucstermelő szövetkezet gyára van. Ennek a háta mögött hosszabb kiterjedésű liget, tul rajta tó van, amit *Cigánytónak* neveznek, itt telepedtek le a cigányok rendszeres polgári életet. A fiataljai nem vallják magukat „cigányok“-nak, — szerintük *népzenész* a neviük. Zenekarba csoportosulva, a banda, vagy ujabban *zenekar* a múlt század elején keletkezett. A régi bandavezetők (primások) közül vallami *Vendel* nevű öreg cigány emléke maradt fenn a *romok* (magyarul cigányok) között. Ennek Tóni vezetői fia volt, akit úgy emlegetnek, mint „prima játékos“. Továbbá *Laci bácsi*-é, ki vásár- és ünnepnapokon Tápé községbe járt ki a 3—4 szál emberből álló bandájával muzsikálni a tánchelyekem. Azután az öreg *Nánó* primás neve, kinek szereplése a forradalom idejére esik.

A forradalom utáni időben id. *Erdélyi Náci* nevével találkozunk, kinek jól fegyelmezett és kitünően játszó bandája volt. Ez volt az „első“ banda Szegeden. Bálakban, mulatságokban, ikavéházakban ebédutánonként ez a zenekar játszott közmelegedésre. Tizennégy tagból állt és minden szükséges hangszer képviselve volt. Az öreg Náci-bácsi egyszer csak itt hagyta a dicsőséget és öngyilkossággal kimenekült az árnyékvilágból. Helyébe a fia, ifj. *Erdélyi* került, akinek társadalmi műveltsége is volt és a hegedűjátásban való kiképzést a zeneakadémiában nyerte. A polgárság csak „kis Náci“-nak nevezte és akkoriban